

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра філософії



“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

“ 1 ”

09

2025

р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ЛОГІКИ»

Рівень вищої освіти: *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Спеціальність: В10 «Філософія»

(код і назва спеціальності (тей))

Освітньо-професійна: В10 «Філософія»

(назва ОПП/ОНП)

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи логіки». Одеса: ОНУ, 2025. 13 с.

Розробник: Райхерт К. В., к.філос.н., доцент кафедри філософії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри філософії

Протокол № 1 від. "27" серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Інна ГОЛУБОВИЧ)

(прізвище та ініціали)

Погоджено з гарантом ОПП

(підпис)

(Ірина СТАРОВОЙТОВА)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від. "29" серпня 2025 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. "____" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 5 годин – 150 змстових модулів – 3	Галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» (шифр і назва) Спеціальність В10 Філософія (код і назва) Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	<i>Обов'язкова</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		1-й	1-й
		<i>Лекції</i>	
		36 год.	10 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		24 год.	6 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		90 год.	134 год.
		Форма підсумкового контролю: <i>іспит</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: запропонувати базові знання з формальної логіки.

Завдання: запропонувати знання про (1) поняття; (2) судження; (3) умовиводи; (4) аргументацію.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) інтегральних: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філософії та гуманітаристики або у процесі навчання, що передбачає застосування філософських теорій та методів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

б) загальних (ЗК): здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу (ЗК 1);

здатність вчитися й завоювати сучасними знаннями (ЗК 2);

здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 4);

здатність проведення досліджень на відповідному рівні (ЗК 5);

здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 6);

в) фахових (ФК): здатність викладати міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано (ФК 6);

здатність аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки (ФК 7);

здатність брати участь в інтелектуальних дискусіях на засадах діалогу, відкритості й толерантності (ФК 14).

Програмні результати навчання (ПРН):

1) розуміти розмаїття та специфіку філософських дисциплін, знати філософську термінологію (ПРН 2);

2) вміти аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки (ПРН 11);

3) вміти викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично та аргументовано (ПРН 12);

4) критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати (ПРН 13);

5) мати навички ведення інтелектуальних дискусій на засадах діалогу, відкритості й толерантності (ПРН 15);

6) вміти використовувати навички системного підходу у наукових та прикладних дослідженнях в галузі філософії та гуманітаристики (ПРН 20).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати: головні філософські методи та підходи;

вміти: аналізувати міркування та робити ґрунтовні смислові узагальнення, висновки;

вести інтелектуальні дискусії на засадах діалогу, відкритості й толерантності;

викладати власні міркування послідовно, логічно, систематично й аргументовано;

критично оцінювати власну позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Вступ до предмета логіки

Тема 1. Що таке логіка взагалі

Критичне мислення в широкому значенні. Логіка як форма критичного мислення. Логіка як філософська дисципліна. Логіка як математична наука. Проблема визначення об'єкта пізнання логіки. Що таке логіка. Формальна та неформальна логіка. Критичне мислення у вузькому значенні. Традиційна, класична та некласична логіка. Нестандартна логіка. Девіантна логіка. Символічна логіка. Математична та філософська логіка. Філософія логіки. Постматематична логіка. Чиста та практична логіка.

Зв'язок логіки з іншими дисциплінами, насамперед з евристикою, риторикою та теорією аргументації.

Головні закони (принципи) традиційної логіки (тотожності, несуперечності, виключеного третього). Додаткові закони (принципи) традиційної логіки (достатньої підстави).

Логічні форми. Логічні операції.

Змістовий модуль 2.

Логічні форми

Тема 2. Поняття

Що таке поняття. Поняття, концепт і уявлення. Зміст і обсяг поняття. Види понять. Відношення між поняттями. Закон Лока, або закон зворотного відношення змісту й обсягу поняття.

Логічні операції з розкриття змісту поняття: точні (визначення) та апроксиматичні (характеристика, опис, зіставлення, приклад, оstenсивне визначення, метафора тощо). Дефініція. Правила.

Логічні операції з розкриття обсягу поняття (ділення поняття). Класифікація. Типологія. Правила. Систематика.

Родинна подібність.

Тема 3. Судження

Що таке судження. Судження, висловлювання, пропозиція, твердження. Структура судження. Види суджень.

Тема 4. Умовивід

Що таке умовивід. Види умовиводів. Безпосередні умовиводи (логічний квадрат, обернення, перетворення, контрапозиція тощо). Опосередковані умовиводи (простий категоричний силогізм, ентимема, полісилогізм, сорит, епіхейрема, розділово-категоричний силогізм, умовно-категоричний силогізм, умовно-розділовий силогізм): схеми та правила.

Змістовий модуль 3.

Основи теорії аргументації

Тема 5. Аргументація

Поняття міркування. Що таке обґрунтування. Що таке аргументація. Структура аргументації. Доведення (доказ) і спростування: структура, види, правила, помилки.

Дедукція. Індукція. Традукція (аналогія). Абдукція.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	ла	ін	ср		л	п	ла	ін	ср
	го	б	д				го			б	д	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вступ до предмета логіки												
Тема 1. Що таке логіка взагалі	22	4				18	32	2				30
Разом за змістовим модулем 1	22	4				18	32	2				30
Змістовий модуль 2. Логічні форми												
Тема 2. Поняття	32	8	6			18	30	2	2			26
Тема 3. Судження	32	8	6			18	28	2				26
Тема 4. Умовивід	32	8	6			18	30	2	2			26
Разом за змістовим модулем 2	96	24	18			54	88	6	4			60
Змістовий модуль 3. Основи теорії аргументації												
Тема 5. Аргументація	32	8	6			18	30	2	2			26
Разом за змістовим модулем 3	32	8	6			18	30	2	2			26
Усього годин	150	36	24			90	150	10	6			134

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1	Поняття [1, 2]	6/2
2	Судження [1, 2]	6/0
3	Умовивід [1, 2]	6/2
4	Аргументація [1, 2]	6/2
	Усього	24/6

Види роботи:

[1] – обговорення;

[2] – розв’язання задач.

**6. Теми практичних занять
(не передбачені навчальним планом).**

**7. Теми лабораторних занять
(не передбачені навчальним планом)**

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1	Що таке логіка взагалі [1]	18/30
2	Поняття [1]	18/26
3	Судження [1]	18/26
4	Умовивід [1]	18/26
5	Аргументація [1]	18/26
	Усього	90/134

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять.

Як виконання самостійної роботи здобувач може пройти професійні курси/тренінги, професійне стажування, онлайн-курси, громадянську освіту, отримати відповідний сертифікат на освітніх платформах, що може бути зараховано як періодичний, поточний та фрагмент підсумкового контролю. Пропонуються до розгляду такі курси, які можуть бути визнані як періодичний, поточний контроль та/або бонусні бали (за бажанням здобувача):

Назва освітньої платформи, назва онлайн курсу, короткий опис, посилання	Дотично до теми (та/або Компетентності, результати навчання, що формуються)
Освітня платформа Prometheus, курс “Критичне мислення в українському контексті”: загальний курс з критичного мислення. Треба звернути увагу на теми “Аргументація: власна думка” та “Аргументація: аргументи та докази” (https://prometheus.org.ua/prometheus-free/ukrainian-context-critical-thinking/) Критерій оцінки - обсяг за кредитами: 1 кредит (30 годин) - 10 балів до дотичної теми або змістового модуля. Максимальна кількість балів за неформальну освіту – не більше 2х кредитів	Тема “Аргументація” (ЗК 6; ФК 6, 7, 14)

Здобувач може самостійно обрати ресурси, які будуть відповідати навчальній дисципліні. Для зарахування як періодичного, поточного або фрагмента підсумкового контролю здобувач має подати документ, що підтверджує неформальну освіту, програму, зробити опис компетентностей та результатів навчання, сформованих під час неформальної освіти.

Викладач залишає за собою право перевірити сформованість перелічених компетентностей та результатів навчання».

9. Методи навчання

У ході читання дисципліни використовуються методи навчання, які притаманні системі вищої академічної освіти. Серед них найтрадиційнішим залишається

пояснювально-ілюстративний метод, у межах якого викладач допомагає здобути знання завдяки аудиторній роботі. Вона поділяється на дві складові – засвоєння теоретичного матеріалу під час прослуховування лекцій та семінарські заняття, на яких студенти відтворюють отримані знання і демонструють вміння засвоїти матеріал, запропонований викладачем для самостійного опрацювання.

Окрім вищезначеного методу, використовується *метод проблемного викладення*. Він допомагає, використовуючи практику активної полеміки, формувати вміння здобувача критично ставитися до вивченої літератури, заслуханих на семінарах рефератах і доповідях, прочитаних на семінарах текстів, лекційного курсу. Викладач, поставивши навчальне завдання, формулює пізнавальну мету, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв’язання поставленого завдання.

10. Форми контролю і методи оцінювання

Протягом засвоєння навчальної дисципліни здобувачі мають можливість накопичувати бали завдяки виконанню різних форм роботи. Вони рівно розподіляються, а потім – підбиваються підсумки:

Змістовий модуль:

- робота на семінарських / практичних заняттях (82 балів);
- усний іспит (18 балів).

Критерії оцінювання результатів навчання. Критерій оцінювання – це ознака, на основі якої проводиться оцінювання будь-чого і яка є мірою оцінки. Критерії оцінювання визначаються за допомогою якісних показників та ознак, що демонструють рівень сформованості навчальних досягнень здобувачів вищої освіти і трансформуються в оцінку згідно затвердженої шкали. Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС. У таблиці нижче наведено загальні критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти:

Критерії оцінювання

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно	У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно й аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; робить самостійні висновки,	Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; здатен розв’язувати логічні задачі різних рівнів складності.

	виявляє причинно-наслідкові зв'язки.	
Добре	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій.	Має стійкі навички виконання завдання; правильно розв'язує більшість логічних задач.
Задовільно	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.	Може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно розв'язує половину логічних задач.
Незадовільно з можливістю повторного складання	Володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; під час відповіді допускаються суттєві помилки.	Правильно розв'язує окремі логічні задачі за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним	Не володіє навчальним матеріалом.	Виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.

вивченням дисципліни		
-------------------------	--	--

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
85-89	B	добре
75-84	C	
70-74	D	задовільно
60-69	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Питання для підсумкового контролю

1. Визначення логіки.
2. Поділ логіки на формальну та неформальну.
3. Що таке критичне мислення?
4. Поділ формальної логіки на традиційну, класичну та некласичну.
6. Що таке нестандартна логіка?
7. Що таке девіантна логіка?
8. Що таке символічна логіка?
9. Поділ логіки на математичну та філософську логіку.
10. Що таке постматематична логіка?
11. Що таке поняття?
12. Що таке визначення поняття?
13. Що таке зміст поняття?
14. Які є логічні операції з розкриття змісту поняття?
15. Визначення поняття. Дефініція.
16. Що таке обсяг поняття?
17. Які є логічні операції з розкриття обсягу поняття?
18. Що таке класифікація?
19. Що таке типологія?
20. Що таке систематика?
21. Закон зворотного відношення змісту й обсягу поняття.
22. Відношення між поняттями.
23. Родо-видові відношення між поняттями.
24. Види понять.
25. Що таке судження?
26. Структура судження.

27. Види судження.
28. Прості атрибутивні судження.
29. Складні атрибутивні судження.
30. Що таке умовивід?
31. Що таке безпосередні умовиводи?
32. Види безпосередніх умовиводів.
33. Безпосередні умовиводи: схеми та правила.
34. Опосередковані умовиводи.
35. Простий категоричний силогізм: схеми та правила.
36. Ентимема.
37. Полісилогізм.
38. Сорит. Епіхейрема.
39. Розділово-категоричний силогізм.
40. Умовно-категоричний силогізм.
41. Умовно-розділовий силогізм.
42. Що таке міркування?
43. Що таке обґрунтування?
44. Що таке аргументація?
45. Структура аргументації.
46. Доведення: правила та помилки.
47. Спростування: правила та помилки.
48. Дедуктивні форми міркування.
49. Індуктивні форми міркування.
50. Традуктивні форми міркування (умовиводи за аналогією).
51. Абдуктивні форми міркування.
52. Закони традиційної логіки.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Види навчальної роботи	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3		
	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)	Кількість балів за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів (максимальна)
Поточний контроль на лекціях	1	2	2	2	12	24	2	4	8
Семінарські заняття	0	0	2	4	9	36	4	3	12
Разом			2			60			20
Разом	82								
Оцінка самостійної роботи:									
Онлайн-курси (замість деяких)							10	2	20*

занять)				
Разом	20			
Іспит	18			
Підсумкова сума балів	100			

* Додаткові бали, які можуть бути зараховані здобувачам, що не враховані в загальну суму балів.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний та періодичний контроль					Онлайн-курси (замість деяких занять)	Підсумковий контроль (іспит)	Сума балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3	20	18	100
T1	T2	T3	T4	T5			
2	20	20	20	20			
Усього за модулем 1: 3	Усього за модулем 2: 60			Усього за модулем 3: 20			

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи логіки» / розробник К. В. Райхерт. Одеса: Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2025. 13 с.
2. Силабус курсу «Основи логіки» / розробник К. В. Райхерт. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2025. 5 с.
3. Raikhert K. Logic, rhetoric, and heuristic as argumentation theories: an outline. *Доґа (Докса): збірник наукових праць з філософії та філології*. 2024. Вип. 1 (41). . С. 17-25. DOI: [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2024.1\(41\).316155](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2024.1(41).316155)

14. Рекомендована література

Основна

1. Конверський А. Логіка. Підручник для студентів юридичних факультетів. Київ : Центр навчальної літератури, 2024. 358 с.
2. Конверський А. Сучасна логіка. Класична та некласична. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 296 с.
3. Конверський А. Традиційна логіка. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 408 с.
4. Мозгова Н. Г. Логіка : навч. посіб. 4-е вид. Київ : Каравела, 2019. 248 с.
5. Партико З. В. Логіка. Традиційна (двозначна) логіка. Багатозначні та ймовірнісна логіки. Модальні логіки. Київ : Ліра-К, 2020. 352 с.
6. Хоменко І. Логіка. Теорія та практика. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

Додаткова

1. Бондар Т. І. Логіка : хрестоматія. Київ: Ліра-К, 2022. 366 с.
2. Конверський А. Критичне мислення. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 340 с.

3. Риторика¹ [Електронний ресурс] : електрон. метод. вказівки до семін. занять для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищ. освіти спец. 033 Філософія / уклад. К. В. Райхерт. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2024. Змістовий модуль 2. Усне та письмове мовлення як форми комунікації. Тема 4. Робота над промовою. 29 с. 0,7 МБ. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/37886>

15. Електронні інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека “psylib” (психологія, філософія, релігія, культурологія, методологія та ін.).URL: <http://www.psylib.kiev.ua>
2. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Бібліотека імені В. Вернадського. URL: <http://w.w.w.nbuv.gov.ua/>
3. Сайт Інституту філософії ім. Г. Сковороди. URL: <http://w.w.w.filosof.com/ua/>
4. Українська електронна бібліотека. URL: <http://w.w.w.biblioteka.org.ua>
5. Stanford Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://plato.stanford.edu/>
6. Internet Encyclopedia of Philosophy. URL: <https://iep.utm.edu/>